

GRUNDLAGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 40/2002 rd

Regeringens proposition med förslag till for- donslag och lagar som har samband med den

Till trafikutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 20 september 2002 en proposition med förslag till fordonslag och lagar som har samband med den (RP 141/2002 rd) till trafikutskottet för beredning och bestämde samtidigt att grundlagsutskottet skall lämna utlåtande i saken till trafikutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- biträdande avdelningschef Reino Lampinen, kommunikationsministeriet
- lagstiftningsråd Eija Siitari-Vanne, justitie- ministeriet
- professor Mikael Hidén
- assistent Juha Lavapuro
- professor Tuomas Ojanen.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår en fordonslag som skall innehålla bestämmelser om allmänna säkerhetskrav för fordon, förbud mot handel med komponenter, separata tekniska enheter och cyklar som inte uppfyller kraven, klassificering av fordon, typgodkännande samt installation och reparation av fordon, system, komponenter och separata tekniska enheter samt periodiska besiktningar och tekniska vägkontroller av fordon. Genom lagen verkställs ett direktiv om vägkontroller av trafiksäkerheten hos nyttofordon i trafik i gemenskapen. Men lagen kommer att gälla övervakningen av trafikdugligheten hos samtliga for-

don på väg. I samband med fordonslagen föreslås flera andra gällande lagar bli ändrade.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2003. De föreslagna lagarna avses träda i kraft vid ingången av 2003.

I motiveringen till lagstiftningsordningen bedöms den föreslagna regleringen med tanke på bestämmelserna i grundlagen om näringsfrihet, hemfridskydd och lagstiftningsmakten samt delegeringen av offentliga förvaltningsuppgifter. Regeringen anser att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Den anser det dock tillrådligt att utlåtande om propositionen inhämtas av grundlagsutskottet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Hemfriden

Allmänt. Vars och ens hemfrid är tryggad i 10 § 1 mom. i grundlagen. Enligt samma paragrafs 3 mom. kan det dock genom lag bestämmas om åtgärder som ingriper i hemfriden och som är nödvändiga för att de grundläggande fri- och rättigheterna skall kunna tryggas eller för att brott skall kunna utredas. Grundlagsutskottet har i sin praxis ansett att en åtgärd som ingriper i hemfriden kan godkännas "för att brott skall kunna utredas" om åtgärden kopplas till en konkret och specificerad anledning att misstänka att brott mot lagen har begåtts eller kommer att begås (GrUU 12/2002 rd, s. 3/II). Utskottet har också förutsatt att det måste skrivas in i bestämmelserna att en bostad bara kan inspekteras om det är nödvändigt för att utreda omständigheter som gäller föremålet för inspektionen (GrUU 46/2001 rd, s. 3/II).

Kontroll i lokaler. Kontroller på platser för tillverkning, lagring och försäljning som avses i 82 § 1 mom. i den föreslagna fordonslagen får enligt momentet inte utföras på hemfridsskyddade platser, om det inte finns särskild orsak att misstänka att 6 § 2 mom. har överträtts. Analogt kan kontroller på platser för installation och reparation med stöd av 92 § 1 mom. utsträckas till hemfridsskyddade platser bara om det finns särskild orsak att misstänka att bestämmelserna i 87 § 1 mom. eller 91 § har överträtts.

Enligt de föreslagna bestämmelserna kan kontroller utföras utifrån misstanke om sådana förseelser som med stöd av 96 § 2 mom. 4 och 14 punkten högst leder till böter. Det är fråga om brott mot tillverknings-, import- och överlåtelseförbud och om utförande av installerings- och reparationsarbeten utan behörigt tillstånd eller i strid med begränsningar som gäller för dem. Om en sådan förseelse anses ringa utdöms inget straff alls för den enligt den föreslagna straffbestämmelsen. Ingrepp i den grundlagstryggade hemfriden för utredning av förseelser som de fö-

reslagna som är föga klandervärda uppfyller enligt utskottets mening inte proportionalitetskravet beträffande en begränsning av en grundläggande fri- eller rättighet (se också GrUU 26/2001 rd, s. 5/I). Möjligheten till kontroll på en hemfridsskyddad plats motiveras inte i sådana fall av ett tungt vägande behov. Ringa förseelser bör utredas med andra metoder som ingriper mindre i skyddet för de grundläggande fri- och rättigheterna. Därför bör bestämmelserna om kontroller på hemfridsskyddade platser i 82 § 1 mom. och 92 § 1 mom. strykas för att lagförslaget skall kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Teknisk vägkontroll. Också 71 § 2 mom. 2 punkten är betydelsefull med tanke på hemfridsskyddet. Där sägs att den som utför en teknisk vägkontroll av ett fordon har rätt att ta sig in i fordonet och vid behov framföra det. Den grundlagstryggade hemfriden omfattar i princip också eventuellt utrymme i fordonet som är avsett som fast bostad (GrUU 46/2001 rd, s. 4/I). Utrymmen av detta slag ligger dock inom ett gränsområde vad hemfriden beträffar, eftersom fordonen används både till att färdas och till boende (GrUU 17/1998 rd, s. 4/II).

Genom tekniska vägkontroller övervakas fordonens skick med hänsyn till trafiksäkerheten och miljöeffekterna. Därmed har bestämmelserna godtagbara grunder vad avser systemet med grundläggande fri- och rättigheter. Kontrollerna gäller fordonens tekniska egenskaper. För kontrollerna är det nödvändigt att kunna ta sig in i fordonen, även om behovet av att kontrollera eventuella boendetrymmen i dem kan anses vara exceptionellt. Den föreslagna bestämmelsen inverkar inte på lagstiftningsordningen. Men utskottet betonar att tekniska vägkontroller inte bör utsträckas till utrymmen i fordonen som används för permanent boende, om det inte är nödvändigt för utredning av sådana omständigheter som inspektionen gäller. I lagen bör lämpligen ingå en bestämmelse om detta.

Andra omständigheter. Kontroller enligt 49 § 2 mom. kan i praktiken inte sträcka sig till lokaler som omfattas av den grundlagstryggade hemfriden. Paragrafen bör dock lämpligen kompletteras med en avgränsning som gäller bostäder (se GrUU 2/2002 rd, s. 2, GrUU 19/2002 rd, s. 4/II).

Överföring av offentliga förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter

Grundlagens 124 §. Offentliga förvaltningsuppgifter kan enligt 124 § i grundlagen anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt får dock ges endast myndigheter.

Kontroll i affärslokaler. I 82 § i den föreslagna fordonslagen föreskrivs om tillsyn över platser för tillverkning, lagring och försäljning och kontroller som utförs på dem. Den som utför kontrollen har rätt att få tillträde till de platser som nämns i 1 mom., ta prover och få behövliga uppgifter och handlingar utan hinder av bestämmelserna om sekretess. Också sakkunniga som befullmäktigats av tillsynsmyndigheterna har kontrollbefogenheter. Motsvarande bestämmelse om tillsynen över platsen för installation och reparation ingår i föreslagna 92 §.

I vissa fall kan det vara lämpligt att inspektioner på grund av särskilda yrkesmässiga och tekniska aspekter på de omständigheter som tillsynen gäller utförs av sakkunniga som myndigheterna befullmäktigat därtill. Dessa skall i sitt kontrolluppdrag iaktta den allmänna förvaltningsrättsliga lagstiftning som nämns i 82 § 3 mom. och 92 § 2 mom. De sakkunniga omfattas dessutom av det straffrättsliga tjänsteansvaret (40 kap. 11 § 5 punkten i strafflagen). Till dessa delar finns det ingenting att anmärka på med tanke på 124 § i grundlagen.

I sådan reell verksamhet som kontrollerna kan man för att trygga de grundläggande fri- och rättigheterna och kraven på god förvaltning bl.a. sörja för att de som utför kontrollerna är lämpli-

ga och kompetenta för uppgiften (se t.ex. GrUU 28/2001 rd, s. 5/II). Ur denna synvinkel är det en brist att lagförslaget saknar bestämmelser om behörighetskrav eller kompetensvillkor för de sakkunniga. På grund av 124 § i grundlagen måste lagförslaget kompletteras med bestämmelser om detta för att det skall kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Utifrån de föreslagna bestämmelserna kan sakkunniga utföra kontroller också på hemfridskyddade platser. En sådan kontrollbefogenhet innebär rätt till ett betydande ingrepp i vars och ens grundlagsskyddade hemfrid och på denna punkt gör 124 § i grundlagen att det inte går att föreskriva om en sådan befogenhet genom vanlig lag (GrUU 46/2001 rd, s. 5/I, GrUU 48/2001 rd, s. 3/II). Också på grund av detta måste bestämmelserna om kontroller på hemfridskyddade platser i 82 § 1 mom. och 92 § 1 mom. strykas i lagförslaget.

Tekniska vägkontroller. Med tanke på 124 § i grundlagen är det betydelsefullt att också andra än de som hör till en myndighetsorganisation enligt föreslagna 71 § kan delta som sakkunniga i tekniska vägkontroller av fordon. Av 74 § framgår att det är fråga om personer berättigade att utföra besiktningar på besiktningstillägen och att Fordonsförvaltningscentralen anlitar dem som tekniska sakkunniga enligt avtalsmekanismen i paragrafen. Men utifrån 71 § ser det ut som om sakkunniga som deltar i tekniska vägkontroller också hade självständiga befogenheter. Enligt paragrafens 2 mom. är ett fordonets förare skyldig att förete intyg som avses i 1 punkten i momentet för en sakkunnig och därtill har den sakkunnige rätt att utan hinder av föraren ta sig in i fordonet och vid behov framföra det.

Det finns ingenting att anmärka på i fråga om den föreslagna bestämmelsens lämplighet. Det är helt motiverat att man vinnlägger sig om att anlita expertis på fordonstekniska egenskaper och tillsynen över dem vid tekniska vägkontroller. Men bestämmelsen måste absolut ses över för att det klart skall framgå om en sakkunnig deltar i en vägkontroll som osjälvständig hjälp för myndigheterna eller om den sakkunnige ock-

så har självständiga befogenheter. I det senare fallet måste bestämmelserna kompletteras med att allmän förvaltningsrättslig lagstiftning som behövs för att garantera rättssäkerheten och en god förvaltning tillämpas på den sakkunniga (se GrUU 52/2001 rd, s. 5) för att lagförslaget skall kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Det är inte helt oproblematiskt med tanke på 124 § i grundlagen om någon annan än en myndighet har självständig rätt att få tillträde också till eventuella boendetrymmen i ett fordon. Av fordons särskilda ställning med hänsyn till den grundlagstryggade hemfriden följer dock att det inte inverkar på lagförslaget behandlingsordning om personer som är berättigade att utföra besiktning genom lag får en sådan befogenhet, menar utskottet. Å andra sidan rimmar det bättre med principerna i 124 § i grundlagen att en sakkunnig som inte hör till myndighetsorganisationen bara kan hjälpa myndigheterna vid kontrollen såvitt det gäller hemfriden.

Andra omständigheter. Genom förordning av statsrådet kan det enligt 2 § 3 mom. i det femte lagförslaget bestämmas att smärre delar av besiktningssuppgifterna kan utföras även av någon annan än den som har beviljats koncession. Genom förordning av statsrådet bestäms bl.a. om de villkor som skall ställas för dem som utför uppgifterna och om tillsynen över verksamheten. Med tanke på kraven i 124 § i grundlagen är det inte lämpligt att lagen inte noggrannare anger vilken typ av smärre delar av besiktningssuppgifterna någon annan än den som har koncession kan bemyndigas att utföra genom förordning. För att värna de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten och en god förvaltning i lag är det nödvändigt att lagen kompletteras med grundläggande bestämmelser om behörighetsvillkoren för dem som har rätt att utföra uppgifter och om tillsyn över verksamheten (se t.ex. GrUU 28/2001 rd, s. 5/II). Detta är ett villkor för att lagförslaget skall kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Näringsfrihet

Installations- och reparationstillstånd. Bestämmelserna i 11 kap. i fordonslagen om tillståndsplikt för installations- och reparationsarbeten är viktiga med tanke på den i 18 § 1 mom. i grundlagen tryggade näringsfriheten.

Tillståndsplikten gäller bara vissa, i lagen angivna installations- och reparationsåtgärder, inte installations- och reparationsverksamheten i stort. Det finns grunder för en sådan avgränsad tillståndsplikt som är acceptabla med tanke på konsumentskyddet och därmed också de grundläggande fri- och rättigheterna. Myndighetens tillståndsprövning är bunden genom bestämmelserna i 89 §. Till denna del inverkar regleringen inte på lagförslaget behandlingsordning.

Med stöd av 89 § 4 mom. kan tillsynsmyndigheten ge verksamhetsidkaren en anmärkning eller varning eller återkalla tillståndet för viss tid eller helt och hållet, om den som innehar tillståndet inte längre uppfyller villkoren för tillstånd eller om installations- eller reparationsarbeten inte har utförts på behörigt sätt. Återkallande av tillståndet är en myndighetsåtgärd som ingriper i den enskildes rättsliga ställning och som har mycket mera radikala effekter än avslag på en tillståndsansökan. För att bestämmelsen skall vara rätt proportionerad är det nödvändigt att möjligheten att återkalla tillstånd binds vid allvarliga eller väsentliga förseelser eller försummelser och vid att eventuella anmärkningar och varningar till tillståndsinnehavaren inte har lett till att uppenbara brister i verksamheten har korrigerats. Bestämmelsen måste justeras på detta sätt för att lagförslaget skall kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning (se t.ex. GrUU 19/2002 rd, s. 2/II). — Bestämmelsen om samma sak i 92 § 4 mom. bör strykas.

Den i 90 § angivna möjligheten att i enskilda fall avvika från villkoren för beviljande av tillstånd är otillbörligt krånglig och hänvisar helt onödigt till myndighetens dispensbefogenhet. Syftet förefaller att vara att bevilja en sökande tillfälligt installations- och reparationstillstånd enligt prövning, även om villkoren för ett mera permanent tillstånd inte genast vore uppfyllda. Enligt propositionens motivering är det närmast

fråga om fall där en ny företagare inleder verksamhet och tillfälligt använder någon annans utrustning. Enligt 89 § 1 mom. 4 punkten är villkoret för ett mera permanent tillstånd dock inte att sökanden skall äga den till buds stående utrustningen. Det är skäl att ytterligare överväga om bestämmelsen om tillfälligt tillstånd behövs eller inte. Om den anses vara behövlig bör den formuleras som en normal tillståndsbestämmelse och innehålla villkoren för tillfälligt tillstånd enligt prövning.

Teknisk tjänst. Kommunikationsministeriet godkänner med stöd av föreslagna 47 § 2 mom. att en teknisk tjänst som uppfyller kraven i samma paragrafs 1 mom. utför i 36 och 45 § föreskrivna offentliga förvaltningsuppgifter. Om återkallelse av godkännande föreskrivs i 50 §.

Förvaltningsuppgifter som i princip hör till myndigheter omfattas enligt utskottets mening i ett sådant fall inte av näringsfriheten som tryggs i 18 § 1 mom. i grundlagen. Den föreslagna bestämmelsen inverkar inte på lagförslagets behandlingsordning. Men med tanke på proportionaliteten i bestämmelserna om rättigheterna och skyldigheterna för en enskild aktör som inte hör till myndighetsorganisationen är det nödvändigt att möjligheten att återkalla godkännande i 50 § binds vid allvarliga eller väsentliga förseelser eller försummelser eller vid att de anmärkningar och varningar som eventuellt givits den tekniska tjänsten inte har lett till korrigerings av påtalade brister i verksamheten.

Bemyndigande att utfärda förordning

I lagförslagen ingår ett flertal bestämmelser om statsrådets och ministeriets befogenhet att utfärda förordningar. Förslagen är betydelsefulla med tanke på 80 § i grundlagen. Enligt paragrafens 1 mom. kan statsrådet och ministerierna med stöd av ett bemyndigande i grundlagen eller i någon annan lag utfärda förordningar. Men bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag skall utfärdas genom lag. I sin utlåtandepraxis har grundlagsutskottet kopplat ihop bemyndigandet att ut-

färda bestämmelser genom lag med ett krav på exakta och noggrant avgränsade regler (se t.ex. GrUU 19/2002 rd, s. 5—7).

Grundlagsutskottet har upprepade gånger framhållit att bestämmelserna i 80 § 1 mom. i grundlagen direkt begränsar tolkningen av bemyndigandebestämmelserna och innehållet i de bestämmelser som utfärdas med stöd av dem (se t.ex. GrUU 48/2001 rd, s. 4). Genom förordning av statsrådet eller ett ministerium är det således inte möjligt att utfärda allmänna rättsregler till exempel om grunderna för individens rättigheter eller skyldigheter eller om frågor som enligt grundlagen hör till området för lagen (se t.ex. GrUU 16/2002 rd, s. 2/II).

Med stöd av 41 § 3 mom. i den föreslagna fordonslagen kan det genom förordning av statsrådet bestämmas att varumärke eller typbeteckning eller andra godkännandemärkningar inte behövs. Det vore således möjligt att genom förordning obegränsat avvika från de explicita märkningsskyldigheterna i samma paragrafs 2 mom. För att lagförslaget skall kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning måste bemyndigandet preciseras med formuleringar som begränsar och styr bemyndigandet att utfärda förordning, till exempel i vilket syfte (jfr 27 § 1 mom. i den föreslagna fordonslagen) eller med tanke på vilka situationer det är möjligt att utfärda bestämmelser om mindre avvikelser från lagen (jfr 61 § 2 mom. och 64 § 2 mom. i den föreslagna fordonslagen).

Intyg över periodisk besiktning av fordon skall enligt 58 § 1 mom. medföras i fordonet under körning, om inte något annat bestäms genom förordning av statsrådet. Också här är det fråga om förordningsutfärdarens obegränsade möjlighet att avvika från bestämmelserna i lagen. Bemyndigandet måste preciseras för att lagförslaget skall kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Detsamma gäller bemyndigandet i 60 § 3 mom. att utfärda bestämmelser genom förordning om vilka (andra än i samma paragrafs 1 mom. avsedda) fordon inte behöver föras till registreringsbesiktning liksom de öppna bemyndigandena i 66 § 1 mom., 73 § och 85 § 1 mom. samt 92 § 1 och 2 mom. i det andra lagförslaget

att utfärda bestämmelser som avviker från lagen genom förordning.

Genom förordning av kommunikationsministeriet föreskrivs enligt 7 § 2 mom. i den föreslagna fordonslagen bl.a. om villkoren för ändring av fordonskonstruktion och om istandsättning av skadade fordon. Vad gäller villkoren för ändring av fordonskonstruktion är bemyndigandet tillräckligt fast sammankopplat med bestämmelsen i paragrafens 1 mom. Det är alltså fråga om att utfärda bestämmelser som är noggrannare än lagen. Det är skäl att nämna detta i bemyndigandebestämmelsen. När det gäller att sätta i stånd och konstruera fordon är kopplingen mellan det vidlyftigt formulerade bemyndigandet och bestämmelserna i lagen oklar. Också på denna punkt är det skäl att precisera bestämmelsen så att den avser utfärdande av bestämmelser som är noggrannare än lagen.

Med stöd av 66 § 4 mom. 1 punkten föreskrivs det genom förordning av statsrådet om skyldighet att medföra registreringsintyg i fordonet. Försummelse av skyldigheten är enligt 96 § 2 mom. 9 punkten en straffbar gärning. Det är skäl att ta in en grundläggande bestämmelse om skyldighet att medföra registreringsintyg i lagen (jfr 58 § 1 mom.).

Utskottet uppmärksammar att lagförslaget inte innehåller grundläggande bestämmelser om skyldigheten att lämna intyg över överensstämmelse i 41 § 3 mom. eller att lämna uppgifter om de omständigheter som avses i momentet, skyldighet att anmäla fordonsinnehavare i 66 § 3 mom. eller anmälnings- och bokföringsskyldigheterna i 89 § 3 mom. Eftersom skyldigheter av detta slag inte kan skapas genom förordning förblir de föreslagna bemyndigandebestämmelsernas betydelse oklar.

Utifrån 81 § kan det genom förordning av statsrådet föreskrivas om skyldighet att lämna en beskrivning enligt paragrafen. Försummelse att ge beskrivningen är enligt 96 § 2 mom. 13 punkten en straffbar gärning. I lagen bör dock finnas en grundläggande bestämmelse om en sådan skyldighet och då kan statsrådet bemyndigas att utfärda noggrannare bestämmelser om saken än i lagen. Samma anmärkning gäller bemyndigan-

det att utfärda förordning i 108 § 1 mom. i det andra lagförslaget. I lagen bör finnas en grundläggande bestämmelse om rätten att använda terrängfordon på väg.

I föreslagna 55 § ingår ingen bestämmelse om de andra orsakerna till avbrytande av en periodisk besiktning som det enligt paragrafen kan utfärdas närmare bestämmelser om genom förordning av statsrådet. Lagen måste kompletteras åtminstone med en allmän beskrivning av de orsaker till avbrytande som kan preciseras genom förordning.

Med stöd av 107 § i det andra lagförslaget utfärdas bestämmelser om utomlands utfärdade körkorts giltighet i Finland genom förordning av statsrådet. Bestämmelsen gäller i sak en persons rätt att använda ett fordon i Finland och därför måste lagen kompletteras — med hänvisning till exempel till Finlands internationella förpliktelser eller EG-lagstiftningen — med en grundläggande bestämmelse om ett utomlands utfärdat körkorts giltighet. Det är ett villkor för att lagförslaget skall kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Utifrån lydelsen i 87 § 3 mom. i det andra lagförslaget förefaller det som om kommunikationsministeriet genom förordning från fall till fall kunde utfärda normer om giltighetstiden för tillstånd som beviljats av en myndighet och om andra villkor. Därför måste momentet formuleras på nytt och vid behov delas upp i flera moment för att det inte skall förbli oklart vilka befogenheter utfärdaren av allmänna rättsregler och den tillämpande myndigheten har.

Genom förordning av försvarsministeriet anges enligt 1 § 4 mom. i förslaget till fordonslag till vilka delar lagen och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den inte skall tillämpas på militärfordon. Dessa fordon kan ställas utanför lagens eller vissa bestämmelsers räckvidd, men också till denna del bör grundläggande bestämmelser om avgränsning av lagens räckvidd lämpligen ges genom lag (se t.ex. GrUU 26/2001 rd, s. 6/II, GrUU 8/2002 rd, s. 3/II).

Utskottet påpekar att det med stöd av bemyndigandena i 36 § 2 mom. och 38 § 2 mom. inte går att utfärda bestämmelser genom förordning

av statsrådet om individens rättigheter och skyldigheter i anknytning till förfarandena i dessa moment. Samma anmärkning gäller utfärdande av bestämmelser om förfarandet i 69 § 2 mom. och utförande av specialtransporter enligt 98 § 2 mom.

Förslaget till fordonslag innehåller en normal bemyndigandebestämmelse om att närmare bestämmelser om tillämpningen av lagen utfärdas genom förordning av statsrådet. Enligt propositionens motivering finns bemyndigandet i lagförslaget med förs säkerhets skull, eftersom fordonbranschen är stadd i mycket snabb utveckling och det är omöjligt att i lagen förbereda sig för att utfärda närmare föreskrifter för alla behov. Utskottet avvisar den uppfattning som man kan få av motiveringsuttalandet att det med stöd av ett bemyndigande som berättigar att utfärda bestämmelser om verkställigheten av lagen vore möjligt att genom förordning utfärda bestämmelser om vilken som helst sak som hör till området för lagen. Av kravet på att en bemyndigandebestämmelse som grundar sig på 80 § i grundlagen skall vara exakt och noggrant avgränsad följer att bemyndigandet att utfärda verkställighetsbestämmelser måste tolkas inskränkande. Utifrån ett sådant bemyndigande kan till exempel nödvändiga bestämmelser som styr myndighetsverksamhet utfärdas när lagen träder i kraft.

Andra omständigheter

Den straffrättsliga laglighetsprincipen. Den straffrättsliga laglighetsprincipen i 8 § i grundlagen innebär ett krav på att regleringen skall vara exakt. Det betyder att brottsrekvisitet för varje brott skall uttryckas tillräckligt exakt i lagen för att det utifrån bestämmelsens lydelse skall gå att förutse om en viss åtgärd eller försummelse är straffbar (se t.ex. GrUU 26/2002 rd, s. 2/I). Utifrån 96 § 2 mom. 10 punkten i förslaget till fordonslag förblir den straffbara verksamhetens innehåll ur denna synvinkel helt öppen när det är fråga om att bryta mot det som föreskrivs med stöd av 66 § om krav på "registreringstecken och registreringsskylt" eller "nationalitetsbeteckning". Lagen måste absolut kompletteras med en bestämmelse som gör det möjligt att förutse hur-

dan verksamhet i anknytning till dessa tecken och skyltar som är en straffbar gärning. Det är ett villkor för att lagförslaget skall kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av 51 § som det hänvisas till i 96 § 2 mom. 7 punkten kan det inte föreskrivas om skyldighet att medföra de intyg som avses i punkten. Straffbestämmelsen måste strykas i lagen eller också måste där hänvisas till en sådan bestämmelse som innehåller en grundläggande bestämmelse om skyldighet att medföra intygen. Detta är en förutsättning för att lagförslaget skall kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Den straffrättsliga laglighetsprincipen innebär ett krav på att de straff som följer av brottet definieras i lag. Grundlagsutskottet har nyligen uppmärksammat formuleringarna i strafflagsbestämmelserna om ordningsbot ur denna synvinkel (GrUU 20/2002 rd, s. 7—8, GrUU 31/2002 rd, s. 2/II). Utskottets anmärkningar bör bli behörigen beaktade i den fortsatta behandlingen av det sjätte lagförslaget.

Förbud mot ändringssökande. I 13 § 4 mom. i det elfte lagförslaget ingår ett förbud mot att söka ändring i beslut som fattats med stöd av paragrafen. Det är fråga om ett beslut av den myndighet som påfört bränsleavgift att återkalla användningsförbud som utfärdats för fordon med stöd av 13 § 3 mom. för en viss tid eller helt och hållet. Med tanke på sökandens behov av rättskydd är det problematiskt att myndigheten kan återkalla körförbudet "på de villkor den bestämmer" utifrån en löst formulerad bestämmelse. Behovet av förbud mot att söka ändring motiveras inte på något vis i propositionen. Eftersom onödiga förbud mot ändringssökande på grund av 21 § i grundlagen bör undvikas, måste besvärsförbudet strykas i lagförslaget.

Trafiktillstånd. I propositionen föreslås vissa behövliga lagstiftningstekniska justeringar i lagarna om tillståndspliktig persontrafik på väg och tillståndspliktig godstrafik på väg. Lagarna har stiftats före reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna och därmed har bestäm-

melserna inte bedömts med tanke på den i 18 § i grundlagen tryggade näringsfriheten. Därför föreslår utskottet trafikutskottet att det förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att bedöma de punkter i trafiktillståndsbestämmelserna som är betydelsefulla med tanke på näringsfriheten och för att bereda eventuellt behövliga ändringar i lagstiftningen.

Utlåtande

Grundlagsutskottet anför som sitt utlåtande

att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning, men det första, andra och femte lagförslaget bara om

utskottets konstitutionella anmärkningar beträffande

— 41 § 3 mom., 58 § 1 mom., 60 § 3 mom., 66 § 1 mom., 71 §, 73 §, 82 §, 85 § 1 mom., 89 § 4 mom., 92 §, 96 § 2 mom. 7 och 10 punkten i det första lagförslaget,

— 92 § 1 och 2 mom. och 107 § i det andra lagförslaget samt

*— 2 § 3 mom. i det femte lagförslaget
blir behörigen beaktade.*

Helsingfors den 23 oktober 2002

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Paula Kokkonen /saml
vordf. Riitta Prusti /sd
medl. Esko Helle /vänst
Gunnar Jansson /sv
Jouko Jääskeläinen /kd
Saara Karhu /sd
Jouni Lehtimäki /saml

Johannes Leppänen /cent
Pekka Nousiainen /cent
Heli Paasio /sd
Osmo Puhakka /cent
Pekka Ravi /saml
Ilkka Taipale /sd
ers. Veijo Puhjo /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Sami Manninen.